

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ
ΑΝΩΤΕΡΟ ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΟ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ
ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

Μάθημα 2ο (14 Ὀκτωβρίου 2006)

Θέμα: Χρειάζεται σήμερα τό Κατηχητικό;

Εἰσαγωγή.

Αὔριο θά ἀκούσουμε στό Εὐαγγέλιο τῆς θείας Λειτουργίας τήν παραβολή τοῦ σπορέως.

Ἡ ἀγία μας Ἐκκλησία ἐξ ἀφορμῆς τῆς θαυμασίας αὐτῆς παραβολῆς ἐθέσπισε τήν ἐπισημη ἔναρξι τῶν μαθημάτων τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων.

Θά γίνη λοιπόν τό ξεκίνημα τῶν Κατηχητικῶν καί ἕνα πλῆθος παιδιῶν θά τρέξη νά παρακολουθήση τά μαθήματα.

Ὅμως ἀκούγονται καί κάποιες «ἀλλότριες» φωνές, οἱ ὁποῖες ἐπηρεάζουν τούς νέους καί ψυχραίνουν τόν ζῆλον τους γιά τό Κατηχητικό. Ἄλλαξαν οἱ καιροί, ὑποστηρίζουν μερικοί. Ζοῦμε σέ διαφορετική ἐποχή. Εμαστε πνιγμένοι. Δέν ἔχουμε χρόνο γιά Κατηχητικό. Μαθήματα δύσκολα, φροντιστήρια ἀπαιτητικά, ὑποχρεώσεις πολλές, ποῦ χρόνος γιά τέτοιες πολυτέλειες. Ἄλλωστε τί θά ἀκούσουμε στό Κατηχητικό; Μήπως δέν τά ξέρουμε;

Ἐπίκαιρο λοιπόν καί ἐνδιαφέρον τό θέμα καί μάλιστα τώρα στήν ἀρχή:

Χρειάζεται σήμερα τό Κατηχητικό;

α) Τί εἶναι τό Κατηχητικό; Εἶναι τό Σχολεῖο μέ τήν πιό ἔνδοξη ἱστορία καί τά πιό λαμπρά ἀποτελέσματα. Ξεκινάει ἀπό τήν ἐποχή τοῦ Χριστοῦ καί φθάνει μέχρι τίς ἡμέρες μας.

Γιά ποιό όμως Κατηχητικό μιλάμε; Μιλάμε για τό Σχολείο τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἐκκλησία αἰσθάνεται τή μεγάλη εὐθύνη της ἀπέναντι τῆς νεότητος καί προσφέρει τόν λόγον τοῦ Θεοῦ στίς νεανικές ψυχές. Εἶναι ὅ,τι καλλίτερο καί σωτήριο χρειάζονται οἱ νέοι. Εἶναι θησαυρός, εἶναι πλοῦτος, εἶναι ἀσφάλεια. Ὅπως εἶναι φυσικόν τό Κατηχητικό λειτουργεῖ κάτω ἀπό τίς εὐλογίες καί ὁδηγίες τοῦ ἐπισκόπου. Εἶναι Κατηχητικό τῆς Ἐκκλησίας καί μόνον κάτω ἀπό τίς εὐλογίες της μπορεῖ νά καρποφορήσῃ.

β) Ἀνασκόπησις τῆς ἱστορίας τοῦ Κατηχητικοῦ.

Πρῶτος καί ἄφθαστος Κατηχητής εἶναι ὁ διος ὁ Χριστός, ὁ μέγας παιδαγωγός. Ὁλόκληρο τό ἀπολυτρωτικό Του ἔργο δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά κατηχητικό ἔργο. Στίς ἀκρογιαλές τῆς Γαλιλαίας, στή θάλασσα καί στά βουνά, σέ πολιτεῖες καί χωριά κηρύττει, κατηχεῖ. Τόσο δύσκολο καί βαρύν τό ἔργο καί τόσο ἀφοσιωμένος εἰς αὐτό πού δέν τοῦ ἐπιτρέπει οὔτε νά φάγῃ. «Καί εἶπεν αὐτοῖς· (ὁ Κύριος), δεῦτε ὑμεῖς αὐτοί κατ' ἰδίαν εἰς ἔρημον τόπον καί ἀναπαύεσθαι ὀλίγον· ἦσαν γάρ οἱ ἐρχόμενοι καί οἱ ὑπάγοντες πολλοί, καί οὐδέ φαγεῖν εὐκαίρουν». Ἑρμηνεία: Καί εἶπεν εἰς αὐτούς· Ἔλθετε ἰδιαιτέρως μόνοι σας σεις εἰς ἔρημον καί ἥσυχον τόπον καί ξεκουρασθῆτε ἐκεῖ ὀλίγον. Τούς συνέστησε δέ τοῦτο, διότι ἦσαν πολλοί αὐτοί, πού ἤρχοντο καί ἔφευγαν καί δέν εὐκαίρουν ὁ Ἰησοῦς καί οἱ μαθηταί του οὔτε νά φάγουν. Κατηχητικό σέ ἔρημο τόπο, ὅπου θαυματουργοῦσε διά νά θρέψῃ τίς χιλιάδες τῶν ἀκροατῶν. Κατηχητικό ὅμως καί σέ μιά ψυχή «παρά τό φρέαρ τῆς Συχάρ». (Ἰωάν. Δ' 5), ὅπου «ἔρχεται γυνή ἐκ τῆς Σαμαρείας ἀντλήσαι ὕδωρ» καί ὁ Κύριος, διά νά βρῇ σημεῖον ἐπαφῆς, τῆς λέγει: «δός μοι πιεῖν». Στή συνέχεια τῆς προσφέρει ὁ διος τό «ὕδωρ τό ζῶν». Εἰς τήν Σαμαρείτιδα ὁ Κύριος ἀπεκάλυψε τίς πιό σπουδαῖες ἀλήθειες τῆς πίστεως. «Πνεῦμα ὁ Θεός καί τούς προσκυνοῦντας αὐτόν αὐτόν ἐν πνεύματι καί ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν».

Κατηχητικό σέ μιά μαθήτρια ἔκανε ὁ Κύριος. Ἡ μία ὁμως αὐτή μαθήτρια ὠδήγησε τούς Σαμαρείτας εἰς τόν Χριστόν καί ἔγινε μεγαλομάρτυς. Αὐτό σημαίνει ὅτι δέν πρέπει νά ἐπηρεαζώμαστε ἀπό τό πλῆθος καί τούς ἀριθμούς. Βέβαια θά προσπαθοῦμε νά ἔλθουν, εἰ δυνατόν, ὅλα τά παιδιά στό Κατηχητικό. Θά εμαστε ὁμως ἄγρυπνοι, ὥστε ὅσα παιδιά στέλνει ὁ Θεός στό Κατηχητικό νά ὠφελοῦνται.

Ἡ Χριστός ἔκανε Κατηχητικό καί εἰς τούς μαθητάς. Τούς δώδεκα καί τούς ἑβδομήκοντα. Τούς κατήρησε συστηματικῶς καί τούς ἔδωσε ἐντολήν: «Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τά ἔθνη». (Ματθ. ΚΗ' 19). Πηγαίνετε εἰς τά πέρατα τοῦ κόσμου νά κάνετε Κατηχητικό.

Τό ἔργον τῆς κατηχήσεως συνεχίζεται διά τῶν Ἀποστόλων καί τῶν διαδόχων τους. Ἡ ἐντολή τοῦ Χριστοῦ διά τῆς Ἐκκλησίας τηρεῖται διά μέσου τῶν αἰώνων καί ἀναδεικνύονται σπουδαῖοι Κατηχηταί. Πράγματι σήμερα γίνεται Κατηχητικό εἰς «πάντα τά ἔθνη», διότι οἱ ἱεραπόστολοι ἐργάζονται εἰς ὅλον τό κόσμον. Ἐπάρχουν καί σήμερα, δόξα τῷ Θεῷ, Κατηχηταί πού εἶναι ὁλοκληρωτικά δοσμένοι εἰς τό εὐλογημένον ἔργον τῆς Κατηχήσεως.

Νά δοῦμε μερικά παραδείγματα Κατηχητῶν ἀπό τήν ἐποχὴν τοῦ Χριστοῦ μέχρι σήμερα πού ἔλαμψαν στό στερέωμα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ἄφθαστος Κατηχητής ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ θεολόγος, ὁ μαθητής τῆς ἀγάπης καί εὐαγγελιστής. Μέ τήν ἀγάπη του ἐκέρδισε κάποιον νεαρό μαθητή του πού εἶχε παρασυρθῆ καί κατήνησε ἀρχιληστής. Μέχρι τά βαθειά γεράματα ἔκανε Κατηχητικό. Ἐπειδή δέν μποροῦσε νά κινηθῆ, παρουσιαζόταν στίς συνάξεις τῶν Χριστιανῶν ὑποβασταζόμενος ἀπό τούς μαθητάς του καί ἔκανε τό θαυμάσιο Κατηχητικό μάθημα, πού ἦταν μόνον τρεῖς λέξεις. «Τεκνία, ἀγαπᾶτε ἀλλήλους». Αὐτό ἦταν ὅλο καί ὅλο.

Ἐπειδή ὁμως συνοδεύονταν ἀπό τό ἅγιον παράδειγμα, συνεκλό-
νιζε καί ὠφελοῦσε τούς μαθητάς του.

Ἄφθαστος Κατηχητής ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. Μαθηταί του καί
συνεργάται, Τιμόθεος, Τίτος, Θέκλα. Ἐκανε Κατηχητικό ἀκόμη
καί ὅταν ἦταν κλεισμένος στή σκοτεινή φυλακή τῆς Ρώμης.
Ἐκεῖ ἔγραψε τίς περίφημες ἐπιστολῆς τῶν δεσμῶν, πού εἶναι
ἄριστα κατηχητικά βοηθήματα. Ἐκεῖ βροῦκε τόν Ὀνήσιμο, κλέ-
φτη καί δραπέτη καί τόν ἐπανέφερε στήν Ἐκκλησία. Δέν τόν
ἐμπόδισαν οὔτε οἱ στερήσεις, οὔτε τά δεσμά νά κάνη τό Κατηχη-
τικό. Μᾶλλον τόν βοηθοῦσαν νά αὐξήσῃ τόν ἱεραποστολικόν
του ζῆλον διά τήν διάδοσιν τοῦ Εὐαγγελίου. Ὁ διος γράφει
πρός τόν μαθητήν του Τιμόθεον, ἐπίσκοπον Ἐφέσου: «Μνημό-
νευε Ἰησοῦν Χριστόν ἐγηγερμένον ἐκ νεκρῶν, ἐκ σπέρματος
Δαυΐδ, κατά τό εὐαγγέλιόν μου· ἐν ᾧ κακοπαθῶ μέχρι δεσμῶν
ὡς κακοῦργος· ἀλλ' ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ οὐ δέδεται. διά τοῦτο πά-
ντα ὑπομένω διά τούς ἐκλεκτούς, ἵνα καί αὐτοί σωτηρίας τύχω-
σι τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ μετά δόξης αἰωνίου». (Β΄ Τιμ. Β΄ 9). Νά
ἐνθυμῆσαι τόν Ἰησοῦν Χριστόν, πού ἔχει ἀναστηθῆ ἐκ νεκρῶν
καί κατάγεται ἀπό τόν Δαβίδ, σύμφωνα μέ τό Εὐαγγέλιον, τό
ὁποῖον κηρύττω καί διά τό ὁποῖον κακοπαθῶ μέχρι σημείου,
ὥστε νά εἶμαι ἀλυσσοδεμένος, σάν νά ἦμουν κακοῦργος. Ἀλλ' ὁ
λόγος τοῦ Θεοῦ δέν εἶναι δεμένος. Γιά ὅλα αὐτά καί διότι τό
εὐαγγέλιον προοδεύει καί δέν εἶναι δεμένον, μέ ὑπομονήν ὑπο-
φέρω ὅλα πρὸς χάριν ἐκείνων, τούς ὁποίους ἐξέλεξεν ὁ Θεός.
Καί τά ὑποφέρω διά νά ἐπιτύχουν καί αὐτοί τήν σωτηρίαν, τήν
ὁποῖαν μᾶς ἐξασφαλίζει ἢ μετά τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ κοινωνία
καί ἡ ὁποία συνοδεύεται μέ δόξαν αἰώνιον. Κανένας δέν μπορεῖ
νά κλείσῃ τό στόμα ἑνός ζηλωτοῦ Κατηχητοῦ. Τό σύνθημά μας
θά εἶναι: «Ὅπου βρεθοῦμε γιά τό Χριστό νά ὁμιλοῦμε». «Εὐκαίρως ἀκαίρως», ὅπως γράφει ὁ μέγας Κατηχητής Ἀπό-
στολος Παῦλος. «Κήρυξον τόν λόγον, ἐπίστηθι εὐκαίρως ἀκαί-

ρως, ἔλεγξον, ἐπιτίμησον, παρακάλεσον, ἐν πάσῃ μακροθυμία καί διδαχῇ». Κήρυξε τόν λόγον τοῦ Θεοῦ, στάσου ἐπιτηρητής καί καθοδηγός ἐπί τῶν ἀκροατῶν σου ὄχι μόνον εἰς περιστάσεις καταλλήλους, ἀλλά καί εἰς ἐκείνας, πού φαίνονται ἀκατάλληλοι, ἔλεγξε, ἐπίπληξε, παρηγόρησε μέ κάθε μακροθυμίαν καί μέ κάθε μέθοδον διδασκαλίας.

Μετά τούς Ἀποστόλους ἔχουμε σπουδαίους Κατηχητάς, τούς πατέρας τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὅποιοι συνέστησαν τίς Κατηχητικές Σχολές, ἐπειδή ἡ ἀνάγκη τῆς Κατηχήσεως ἦταν ἐπιτακτική. Ἔχουμε μυσταγωγικές Κατηχήσεις τοῦ ἁγίου Κυρίλλου Ἱεροσολύμων καί τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. Στή θεία Λειτουργία τοῦ Πάσχα ἀκοῦμε τόν θαυμάσιον Κατηχητικόν λόγον, πού εἶναι ὑπόδειγμα Κατηχήσεως πρός τούς πιστούς Χριστιανούς.

Σήμερα τά Κατηχητικά ἀνθίζουν καί εἰς αὐτήν τήν μαύρην Ἠπειρον, τήν Ἀφρικὴν μέ πλῆθος μαθητῶν. Πρωτοπόρος ἱεραπόστολος καί ὑποδειγματικός Κατηχητής ὑπῆρξεν ὁ ἀείμνηστος π. Χρυσόστομος Παπασαραντόπουλος, ἀπό τό Βασιλίτσι Μεσσηνίας καταγόμενος.

Συνεχιστής τοῦ ἔργου τοῦ π. Χρυσόστομου ἦταν ὁ ἀείμνηστος π. Χαρίτων Πνευματικάκης, ὁ ὅποιος ἐργάσθηκε πολύ σκληρά καί ἔτρεφε ἰδιαιτέραν ἀγάπην πρός τά λαγιαρνιά, ὅπως ἔλεγε τά μαυράκια, πού εἶναι «ἀρνία τοῦ Χριστοῦ».

Ἕνας ἐπίσης σύγχρονος Κατηχητής εἶναι καί ὁ π. Εὐσέβιος Μαθθόπουλος. Εἰς ἓνα ἐνθετο τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν «Τόλμη» δημοσιεύεται μία ἐπιστολή του, εἰς τήν ὁποίαν φαίνεται ὁ ἱεραποστολικό ζῆλος πού εἶχε ὁ π. Εὐσέβιος νά κηρύττη τό Εὐαγγέλιον. Ἐγραφε λοιπόν στίς 6 Μαρτίου τοῦ 1879 τά ἑξῆς. «Ἐπεθύμουν σφόδρα, ἐάν ἤμην ἐλεύθερος, νά περιέρχωμαι τάς πόλεις καί τά χωρία ἵνα διδάσκω, παρηγορῶ καί συμβουλεύω τούς πάσχοντας ἀδελφούς

μου Χριστιανούς, καί νά μεταδίδω αὐτοῖς τὰς πολυτίμους καί σωστικάς ἀληθείας, τὰς ὁποίας διά τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου ἐγνώρισα, καθόσον ἐπιτρέπουσιν αἱ δυνάμεις τοῦ σώματός μου, περί οὔ σαῶ λέγω, ὅτι ἐπί τοῦ παρόντος εἶναι ἐν τῇ αὐτῇ καταστάσει, ἣν γνωρίζετε· νά ὁμιλήσω πολλήν ὥραν δέν δύναμαι, τό στήθος μου πονεῖ, ἡ κεφαλή μου, ὅταν σκέπτομαι ἐπί τινος ζητήματος ἐκτεταμένως ἢ μελετῶ διεξοδικῶς, ἀλγεῖ, ἐπίσης καί οἱ ὀφθαλμοί μου πάσχουσιν, ὁ δέ στόμαχός μου εἶναι ἀδύνατος. Πάντα ὅμως ταῦτα ὑποφέρω ἀγογγύστως, ἢ μᾶλλον εἶπεῖν μετά χαρᾶς, διότι ὁ Κύριος μέ παρηγορεῖ καί μέ ἐνδυναμώνει, καί εἰς τοῦτο βλέπω φανεράν τήν χάριν Αὐτοῦ».

Ἀξίζει νά ἀναφερθῇ καί ἓνας ἄλλος σύγχρονος σπουδαῖος Κατηχητής, ὁ ἀείμνηστος θεολόγος Κωνσταντῖνος Λαμπρόπουλος. Ἦταν ζηλωτής Κατηχητής καί κατώρθωσε νά ἐλύσῃ ἑκατοντάδες παιδιά στό Κατηχητικό, τό ὁποῖον εἶχε ἰδρύσει εἰς τό Ἑράκλειον Κρήτης καί τό ὁποῖον πράγματι ἄφησε ἐποχὴν. Περισσότερα στοιχεῖα διά τήν ἐκκλησιαστικήν αὐτήν μορφήν μπορεῖτε νά βρῆτε εἰς τό περιοδικόν Κιβωτός, πού ὑπάρχει εἰς τήν ιστοσελίδα αὐτήν καί εἰς τά τεύχη 8ον (Ἰούνιος 2004) καί τεῦχος 9ον Ἰανουάριος 2005.

Ποιά εἶναι ἡ ἀξία τοῦ Κατηχητικοῦ καί ἡ προσφορά του τό γνωρίζουν ὅλοι ὅσοι εἶχαν τήν εὐκαιρία νά παρακολουθήσουν τά Κατηχητικά. Μιά σπουδαία μαρτυρία καί ὁμολογία πίστεως εἶναι καί αὐτή πού δημοσιεύθηκε πρό καιροῦ εἰς τά χριστιανικά περιοδικά. «Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος ἀπένειμε τήν ἀνωτάτη διάκριση τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τόν σταυρό τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, στόν Πρύτανη τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Γ. Μπαμπινιώτη.

Ὁ κ. Πρύτανης κατά τή διάρκεια τῆς ἀπονομῆς, ἔκανε μιά συγκινητική ὁμολογία πίστεως. Σημείωσε ὅτι εἶναι λάθος νά λέει κανεῖς ποιά ὁμάδα ἢ ποιά κόμμα ὑποστηρίζει, ἀλλά νά μὴν ὁμο-

λογεῖ ὅτι εἶναι χριστιανός. Ἀκόμη εἶπε ὅτι στήν Ἐκκλησία τόν ὀδήγησε τό Κατηχητικό Σχολεῖο, μέ κατηχητή τόν τότε Ἀναστάσιο Γιαννουλάτο, τό σημερινό Ἀρχιεπίσκοπο Ἀλβανίας. Εἶπε ἀκόμη ὅτι θά' πρεπε νά διδάσκεται στά σχολεῖα ἡ διαχρονική ἑλληνική γλώσσα, ὅτι ὀρθά ἡ Ἐκκλησία δημιούργησε τίς Ἀνώτατες Ἀκαδημίες της καί ὅτι πρέπει νά διδάσκονται τά Θεολογικά στά Σχολεῖα».

Βοηθητικό στό θέμα μας εἶναι καί τό παρακάτω ποίημα τοῦ Ἀχιλ. Παράσχου:

ΠΙΣΤΕΥΩ!

Χριστέ! Σέ τοῦτα τ' ἄπιστα, καταραμένα χρόνια,
Πού δέν πιστεύουν τίποτε, οὔτ' ἀγαποῦν κανένα,
Πού φῶς μᾶς ὀδηγεῖ τυφλό καί μᾶς παγώνουν χιόνια,
Ἐγώ πιστεύω κι' ἀγαπῶ ὀλόψυχα Ἐσένα!
Πιστεύω σάν τή μάνα μου, πιστεύω σάν παιδάκι
Πίνω τ' ἀθάνατο νερό κι' ἀφίνω τό φαρμάκι...

* * *

Πιστεύω! νά τά φῶτα μου· τό Εὐαγγέλιό μου
Διαβάζω μ' ἄδολη καρδιά κ' εὐρίσκω τό Θεό μου.
Καί ποιό σκοτάδι, ποιά νυχτιά αὐτό δέν ἐξορίζει,
Σάν ἥλιος κάθε ψηφί καί γράμμα μέ φωτίζει.
Βλέπω, ἀκούω τό Θεό σέ κάθε του σελίδα,
Καί πιάνω μέ τά χέρια μου, τήν πιάνω τήν ἐλπίδα!

* * *

Χριστέ μου! στά πελάγη σου δροσίζω τήν ψυχή μου,
Καί κρίνο κάνω κάτασπρο τ' ἁμαρτωλό κορμί μου,

“Ο,τι κι’ ἄν λένε σ’ ἀγαπῶ, Χριστέ, καί σέ λατρεύω·
“Οπου καί ἄν πᾶς σ’ ἀκολουθῶ, τούς λόγους σου πιστεύω
Δέν ἐξετάζω ἀπό ποῦ ὁ ἥλιος ἀνατέλλει·
Ἄς ἔχω φῶς,κι’ ἄς ἔρχεται ἀπ’ ὅπου θέλη.

* * *

Ναί· σάν τούς πάππους μου κι’ ἐγώ θά ζήσω, θά πεθάνω
Μέ τ’ ὄνειρο τοῦ οὐρανοῦ στούς κόλπους ἐπάνω.
Ἄλλοι ἄς ὀνειρεύονται θεό τόν ἑαυτό τους,
Καί ἄς ἀδειάζουν τήν καρδιά ἀπό τό θησαυρό τους.
Τῆς περιφάνιας τά φτερά τήν δια τή γεμίζουν.
“Οσοι ἀδειάζουν τήν καρδιά τό νοῦ τους δέν γεμίζουν.

* * *

Ψυχή δέν εἶμαι πού φωτιά τοῦ ἄδου τήν γεννάει,
Καί μέ τήν πίστι τοῦ Χριστοῦ κοιμοῦμαι πλάϊ πλάϊ.
Ἡ φύσις χέρια μοῦδωσε νά κάνω τό σταυρό μου.
Κι’ ὄχι φτερά γιά ν’ ἀναβῶ νά ρίξω τό Θεό μου.
Δέν ἔχω κῦμα στήν ψυχή καί πάθη φλογοβόλα.
Εἶμαι λαός εἰς τήν καρδιά, στό νοῦ στήν πίστι, σ’ ὅλα.

Στή συνέχεια ἔχουμε δύο ποιήματα-τραγούδια πού ἀπό χρόνια χρησιμοποιοῦνται στά Κατηχητικά. Τό πρῶτο εἶναι ἕνα σάλπιγμα νά καλλιεργήσουμε ἱεραποστολικόν ζῆλον καί τό δεύτερο παρουσιάζει ἕνα ὑποδειγματικό Κατηχητόπουλο, τόν Ταρσίζιο, πού θυσιάζεται γιά τήν πίστι τοῦ Χριστοῦ. Καί τά δύο μπορεῖτε νά τά βρῆτε μελοποιημένα στήν Ἱστοσελίδα μας.

Ἱεραποστολικό.

Αισθάνομαι μιά φλόγα μυστικιά
για σέ, Χριστέ, νά καίει στήν ψυχή μου,
γι' αὐτό ἀπόλαυση δέν βρίσκω πιό γλυκειά
παρ' ὅταν σοῦ μιλω̄ στήν προσευχή μου.

Καί εἶναι ἡ μονάχη θερμή μου προσευχή
στοῦ θρόνου σου τά πόδια νά φέρω μια ψυχή.

Προσεύχεται τό πλάσμα σου πιστό
στόν ὄρθρο καί στό δείλει καί στό βράδυ,
στά μεγαλεῖα σου ἐμπρός γονατιστό
μεσ' τῆς νυχτιᾶς τό ἤρεμο σκοτάδι.

Κι ἐγώ μέ τήν καρδιά μου μιά κάνω προσευχή,
στοῦ θρόνου σου τά πόδια νά φέρω μιά ψυχή.

Χριστέ μου, δίνω ὑπόσχεση ἱερά
στά πέρατα τῆς γῆς νά περπατήσω
μέ ζῆλο καί μ' ἀμέτρητη πολλή χαρά
πολλούς κακούς κι ἀθέους νά φωτίσω.

Ἐπόσχεση σοῦ δίνω, σοῦ κάνω καί εὐχή
στοῦ θρόνου σου τά πόδια νά φέρω μιά ψυχή.

Ὁ Ἅγιος Ταρσίζιος

Σ' ἕναν δρόμο τῆς Ρώμης πεσμένος
ἕνας μάρτυς μικρός πληγωμένος
στόν βωμό τοῦ Χριστοῦ ξαπλωμένος
σάν ἀρνάκι μικρό σφαγιασμένος.

Τό χαμόγελο λάμπει στά χείλη
καί στά χέρια του κάτι κρατεῖ,
εἶναι Σῶμα Χριστοῦ ποῦ' χει πάρει,
γιά νά φέρει κρυφά στή φυλακή.

Τόν Ταρσίζιο ἔχουν κυκλώσει
ἀγγελούδια μέ ἄσπρα φτερά,
συνοδεία μαζί του θά πᾶνε
εἰς τοῦ Πλάστη τήν ὀλόθερμη ἀγκαλιά.

Καί σέ λίγο ὁ μάρτυς πεθαίνει
καί στεφάνι τῆς δόξης φορεῖ.
Τέτοια δόξα καθείς τήν ζηλεύει,
τέτοια δόξα καθέννας τήν ποθεῖ.

Σ' ἕναν δρόμο τῆς Ρώμης πεσμένος...

Ἡ συνέχεια ἀπό τό προηγούμενο μάθημα «Κατηχητικό γιά
Κατηχητές».

Ἀπό τό βιβλίον τοῦ ἀειμνήστου καθηγητοῦ Παναγιώτου Τρε-
μπέλα Κατηχητική, σελ. 330.

«Πρός περαιτέρω ἄσκησιν τοῦ κατηχητικοῦ αὐτοῦ ἔργου προ-
σαπαιτοῦνται καί ἄλλα τινά προσόντα, ἅτινα θά ἠδυνάμεθα νά
διακρίνωμεν εἰς διανοητικά καί ἠθικά. Καί τά μέν διανοητικά
προσόντα τυγχάνουσι κυρίως δύο, αἱ γνώσεις καί τό διδακτι-
κόν ἢ κατηχητικόν χάρισμα.

(α) Καί ὑπό μέν τόν ὄρον γνώσεις ἐννοοῦμεν βεβαίως καί τάς
ὑπό τῆς Παιδαγωγικῆς ἐπιστήμης παρεχομένας, ἀφοῦ ὁ κατη-

χητής εἶνε διδάσκαλος ἀπευθυνόμενος κυρίως πρὸς παῖδας καὶ κατὰ τὰς ὑπὸ τῆς Παιδαγωγικῆς ὑποδεικνυόμενας μεθόδους καὶ συντελουμένας προόδους ρυθμίζων τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ. Σοβαρωτέραν ὅμως καὶ σπουδαιότεραν θεωροῦμεν διὰ τὸν κατηχητὴν τὴν γνῶσιν, τῆς ἁγίας Γραφῆς, οὐχὶ ἀπλῶς τὴν γνῶσιν τοῦ ἐκ τῆς Βίβλου μαθήματος, τὸ ὁποῖον πρόκειται νὰ διδαχθῆ, ἀλλὰ τὴν γνῶσιν, τὴν ὁποῖαν παρέχει συνεχῆς μελέτη τῆς Βίβλου καὶ πολλή οἰκειότης πρὸς αὐτήν. Ὁ κατηχητής πρέπει νὰ ἔχη τοιαύτην πρὸς τὴν Βίβλον οἰκειότητα, ὥστε οἷονδῆποτε γεγονός αὐτῆς, τὸ ὁποῖον ἀποόπτως θὰ ἀνεφέρετο ὑπὸ τινος ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, ὄχι μόνον νὰ εἶναι γνωστόν εἰς αὐτόν, ἀλλὰ νὰ εἶνε οὗτος εἰς θέσιν νὰ ἀνεύρη αὐτὸ ἄνευ δυσκολίας ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ τῆς Βίβλου, ἀκόμη δέ καὶ νὰ καθορίζῃ τὴν σχέσιν αὐτοῦ πρὸς τὴν ὅλην Βιβλικὴν ἱστορίαν. Δέν πρέπει ἐν ἄλλαις λέξεσιν ὁ κατηχητής νὰ ἀρκῆται εἰς τὰ βοηθήματα, ἅτινα ἄλλοι συνέγραψαν περὶ τῆς Βιβλικῆς ἱστορίας ἢ ἐν γένει περὶ τοῦ περιεχομένου τῆς Βίβλου, ἀλλὰ εἶνε ἀνάγκη νὰ μελετᾷ καὶ αὐτός μετ' ἐπιμελείας πολλῆς τὴν Βίβλον. Τοῦτ' αὐτὸ ἰσχύει καὶ περὶ τῆς ἄλλης ὕλης τῆς κατηχήσεως, τὴν ὁποῖαν ὁ κατηχητής δέον νὰ σπουδάζῃ καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν πηγῶν της.

(β) Διδακτικὸν δέ ἢ κατηχητικὸν χάρισμα λέγοντες δέν ἐννοοῦμεν μόνον τὴν φυσικὴν δεξιότητα πρὸς ἀφήγησιν, τὴν ὁποῖαν ἀπαντῶμεν καὶ παρὰ πολλοῖς μετρίας τυχοῦσι παιδεύσεως, καὶ ἥτις φυσικὴ δεξιότης καλλιεργουμένη διὰ τῆς κατηχητικῆς ἐπιστήμης ἀναδεικνύει τὸν κατηχητὴν ἐξόχως ἔλκυστικόν, σαφῆ καὶ ἐπαγωγόν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, ἀλλ' ἐννοοῦμεν κυρίως τὴν ἰκανότητα τοῦ ἀντιλαμβάνεσθαι εὐθύς τὸ εἰς ἑκάστην περιστασιν χρήσιμον καὶ ἀρμόζον καὶ οἰκονομεῖν τοὺς τε λόγους καὶ τὰ ἔργα κατὰ τὴν εἰς ἑκάστην στιγμὴν παρουσιαζομένην χρείαν. Τοῦτο ἄλλοι ἐκάλεσαν εὐστοχίαν φυσικὴν ἢ παιδαγωγικὴν, tact κατηχητικόν. Καὶ βεβαίως ἡ εὐστοχία αὕτη προκει-

μένου περί ζητημάτων συμπεριφορᾶς τοῦ κατηχητοῦ πρὸς τοὺς κατηχουμένους καλλιεργεῖται ὑπὸ τῆς ἀπὸ παιδῶν καλῆς ἀνατροφῆς, ἧς ἔτυχεν ὁ κατηχητής ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, ἀλλ' ἡ ταχύτης τῆς ἀντιλήψεως περὶ τοῦ κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην χρησίμου καὶ ἀναγκαίου, ἡ ἐτοιμότης περὶ τὴν ἐξεύρεσιν τοῦ πληροῦντος τὴν ἀνάγκην ταύτην, ἡ εὐστροφία περὶ τοῦ συνδυάζειν τὸ ὠφέλιμον καὶ οἰκοδομητικὸν μετὰ τοῦ τερπνοῦ καὶ εὐχαρίστου, τὸ ἱεροπρεπές καὶ σοβαρὸν μετὰ τῆς χαριτολογίας καὶ τοῦ εὐθύμου, ἀποτελοῦσα φύσικόν χάρισμα, τὸ ὁποῖον ὑπὸ τὴν καλλιέργειαν τῆς κατηχητικῆς θεωρίας ἀποδεικνύεται πρῶτης τάξεως τάλαντον ἐν τῇ διακονίᾳ τῆς κατηχήσεως.

6. Τὰ ἠθικά δέ προσόντα τοῦ κατηχητοῦ, πολλῶ σοβαρωτέρας σημασίας τυγχάνοντα τῶν διανοητικῶν μέχρι σημείου, ὥστε ἐκεῖνα νὰ καθίστανται σχεδὸν ἄχρηστα ἄνευ τούτων, θὰ ἠδύναντο νὰ περιληφθῶσιν εἰς τὴν ἀρετὴν τῆς ἀγάπης, ὑπὸ τὴν γενικωτέραν αὐτῆς ἔννοιαν μετὰ τῶν εἰδικωτέρων ἐκδηλώσεων αὐτῆς τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς προσηνείας.

(α). Ὁ κατηχητής δέον νὰ φλέγηται ἐξ ἀγάπης θερμῆς πρὸς τὸν Κύριον ἐξ ἑνός, καὶ πρὸς τοὺς ὑπ' αὐτοῦ διδασκομένους ἐξ ἑτέρου. Ὁ λόγος τοῦ Παύλου «ἡ γὰρ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ συνέχει ἡμᾶς, ἵνα οἱ ζῶντες μηκέτι ἑαυτοῖς ζῶσιν, ἀλλὰ τῷ ὑπὲρ αὐτῶν ἀποθανόντι καὶ ἐγερθέντι». (Β' Κορινθ. ε' 14), ἀποτελεῖ ἀρχὴν, τὴν ὁποίαν πᾶς κατηχητής δέον νὰ καταστήσῃ ζῶσαν ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ, ἐάν ὄντως θὰ ἤθελε νὰ εἶνε ἐντολοδόχος τοῦ Κυρίου ἐν τῷ ἔργῳ τῆς κατηχήσεως, ἀναπληρῶν καὶ ἀντιπροσωπεύων Αὐτὸν ἐπαξίως. Πρὸ παντός ὅμως ἡ ἄλλη ἀρχή, τὴν ὁποίαν ὁ αὐτός ἐγκαθίδρυσεν ἀπόστολος διὰ τοῦ πρὸς τοὺς Θεσσαλονικεῖς παραδείγματος αὐτοῦ, «γενόμενος ἡπίος ἐν μέσῳ αὐτῶν ὡς ἂν τροφὸς θάλπη τὰ ἑαυτῆς τέκνα καὶ εὐδοκῶν μεταδοῦναι αὐτοῖς οὐ μόνον τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν, διότι ἀγαπητοὶ αὐτῷ γέγονασιν». (Α' Θεσσαλ.

β' 7), κατ' οὐδένα λόγον δέον νά λησμονῆται ὑπό τοῦ κατηχητοῦ. Πρέπει οὗτος νά καθίσταται ἀληθινός πατήρ καί γνήσιος φίλος τοῦ κατηχουμένου γινώσκων τούς πειρασμούς, εἰς τούς ὁποίους ὑπόκειται οὗτος, τάς κλίσεις καί τό ἰδιαίτερον περιβάλλον αὐτοῦ, γινόμενος αὐτῶ τά πάντα, ἵνα πάντως αὐτόν σώσῃ, καί πρό παντός ἄλλου κατακτῶν τήν ἐμπιστοσύνην καί ἀγάπην αὐτοῦ. «*Ama et fac quod vis*», (ἀγάπα καί κάνε ὅ,τι θέλεις), ἀποτελεῖ ἀξίωμα, ἰσχύον κατ' ἐξοχήν ἐν τῇ κατηχητικῇ διδασκαλίᾳ, ἐν τῇ ὁποίᾳ, ὡς επομεν, πᾶσα μέθοδος καί πᾶς διδακτικός κανὼν καθίσταται νεκρόν καί ἀνίσχυρον γράμμα, ἐάν δέν ζωοποιῆται ὑπό τοῦ πνεύματος τῆς ἀδόλου καί ἀνυποκρίτου ἀγάπης.

(β) Ἡ ὑπομονή καί μακροθυμία ἀποτελεῖ ἀπαραίτητον ἠθικόν προσόν τοῦ κατηχητοῦ, προφυλάσσον τό κῦρος αὐτοῦ ἀπαρამείωτον παρά τῶ κατηχουμένῳ καί καθιστῶν αὐτόν οὐ μόνον σεβαστόν, ἀλλά καί ἀγαπητόν εἰς τοῦτον. Κατηχητής ἐξοργιζόμενος καί κραυγάζων ἐπί παρεκτροπῇ τινι τοῦ κατηχουμένου ἐξομοιοῦται πρός αὐτόν καί συλλαμβάνεται παρεκτρεπόμενος καθ' ὃν χρόνον ἀποπειρᾶται νά διορθώσῃ τόν παρεκτραπέντα. Εἶνε δέ ἀφ' ἑαυτοῦ φανερόν, ὅτι μόνον τότε δύναται τις νά διορθώσῃ τόν παρεκτραπέντα, ὅταν καθιστᾷ αὐτῶ αἰσθητόν, ἀφ' ἑνός μὲν ὅτι κινεῖται οὐχί ἐκ παραφορᾶς τινος, ἀλλ' ἐξ ἀγάπης καί εἰλικρινοῦς ἐνδιφέροντος, ἀφ' ἑτέρου δέ, ὅτι ἴσταται ἐπί ἠθικῆς βάθμίδος πολύ ἀνωτέρας ἐκείνης, ἐφ' ἧς εὐρίσκεται ὁ παρεκτραπείς. Πόσον δέ καταπίπτει τό κῦρος τοῦ κατηχητοῦ παρά τοῖς κατηχουμένοις ἐξ αἰτίας τῶν ἐξάψεων καί παραφορῶν αὐτοῦ, δύνατί τις ν' ἀντιληφθῇ ἐκ τῆς εὐχαριστήσεως, τήν ὁποίαν δοκιμάσουσιν οἱ ἐν τοῖς σχολείοις παῖδες ἀτακτοῦντες κατά τάς ὥρας τῶν παραδόσεων διά νά ἐνοχλήσωσι διδασκάλους εὐεξάπτους καί εὐερεθίστους, προκαλοῦντες τούς μαθητάς αὐτῶν δι' ἀδίκων ὑποψιῶν καί ἀλόγων

ἐπιτιμήσεων καὶ ἀπρεπῶν χαρακτηρισμῶν ἢ καὶ ὕβρεων. Ἡ ὑπομονή καθίσταται περισσότερο ἐπιβεβλημένη εἰς τόν κατηχητήν, ὅταν πρόκηται περὶ κατηχουμένων βραδυνῶν, ἐχόντων μὲν ἀγαθὴν τὴν διάθεσιν, ἀλλὰ μὴ βοηθουμένων ὑπὸ ἐπαρκοῦς ἀντιληπτικῆς ἰκανότητος. Ἀκόμη καὶ «ἀνόητος καὶ βραδύς τῆ καρδία τοῦ πιστεύειν ἐπὶ πᾶσιν, οἷς ἐλάλησαν οἱ προφῆται» ἐάν παρουσιάζεται ὁ κατηχούμενος, δεόν νά ἔχη τὴν ὑπομονήν ὁ κατηχητής, ἵνα καὶ «σταδίους ἑξήκοντα» συμπορευθῆ μετ' αὐτοῦ «διερμηνεύων αὐτῶ ἐν πάσαις ταῖς γραφαῖς τά περὶ τοῦ Ἰησοῦ». (Λουκ. κδ' 13, 25, 27).

(γ) Ἡ προσήνεια τέλος πρέπει νά περικοσμηῇ τόν κατηχητήν περισσότερο παντός ἄλλου διακόνου τοῦ Εὐαγγελίου. Τοῦτο δέ, διότι ὁ κατηχητής συνήθως διδάσκει μικροὺς παῖδας, οἵτινες φύσει ἀρέσκονται πρὸς τὴν φαιδρότητα καὶ ἀπωθοῦσι πᾶσαν κουραστικὴν σκυθρωπότητα καὶ σοβαρότητα. Βεβαίως ἡ προσήνεια αὕτη δέν ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν ἐλαφρότητα τοῦ χαρακτῆρος, ἀλλ' οὔσα ξένη ὅλως πρὸς τὴν κωμικὴν ἀστεειότητα τὴν καταλύουσιν τὴν ἱεροπρέπειαν τῆς θρησκ. διδασκαλίας γνωρίζει νά διασκεδάξῃ τὴν ψυχρότητα, πολλῶ μᾶλλον τὴν σκαιότητα τοῦ προσώπου τοῦ κατηχητοῦ καὶ νά ἀρτύῃ τόν λόγον αὐτοῦ χάριτι, ὥστε νά καθιστᾷ αὐτόν εὐχάριστον ἅμα καὶ οἰκοδομητικόν εἰς τοὺς ἀκούοντας. Τό ὑπὸ τοῦ Παύλου παρατιθέμενον χωρίον τῶν Παροιμιῶν «ἰλαρόν δότην ἀγαπᾷ ὁ Θεός» (Παροιμ. κβ' 8, Β' Κορινθ. θ' 7) ὁ Αὐγουστῖνος ὡς επομεν, ἐφαρμόζει καὶ ἐπὶ τοῦ κατηχητοῦ, ἀκριβῶς διὰ νά ἐξάρῃ τὴν ἰλαρότητα τῆς καρδίας τὴν ἀντανακλῶσαν καὶ ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτοῦ, ὅταν ὁ κατηχητής συνδιατρίβῃ καὶ ἀναστρέφῃται μετὰ τῶν κατηχουμένων.

7. Ἄλλ' ἀσκῶν τό ἔργον αὐτοῦ ὁ κατηχητής δέν πρέπει ποτέ νά λησμονῇ, ὅτι τό ἔργον τοῦτο ὑπῆρξε πρωτίστως ἔργον τοῦ Κυρίου καὶ ὅτι οἱ κατὰ τὰς χριστιανικὰς γενεὰς ἀναφαινόμε-

νοι κατηχηταί καλοῦνται νά συνεχίσωσιν αὐτό τό ἔργον τοῦ Κυρίου ἀναπληροῦντες καί ἀντιπροσωπεύοντες Αὐτόν ἐν τῇ διακονίᾳ ταύτῃ. Ὅφείλουσι λοιπόν κατ' ἐξοχήν οἱ κατηχηταί «καθώς ἐκεῖνος περιεπάτησε, καί αὐτοί οὕτω περιπατεῖν» (Α' Ἰωάν. β' 6). Καί εἶναι μέν ἀληθές, ὅτι διά πάντας τοὺς χριστιανούς ὁ Κύριος προβάλλεται ἠθικόν πρότυπον καί ἰδεῶδες, πρὸς μίμησιν τοῦ ὁποίου πάντες ὀφείλουσι νά ἐργάζωνται, πρὸς παντός ὅμως πρόκειται ἰδεῶδες ἀνυπέρβλητον καί μοναδικόν εἰς τοὺς κατηχητάς, διότι ὁ Κύριος ἐχρημάτισεν οὐ μόνον ὁ Ἰδεώδης καί τέλειος ἄνθρωπος, ἀλλά καί ὁ Ἰδεώδης καί τέλειος κατηχητής, ὁ εἷς καί μόνος Καθηγητής, πρὸς τόν ὁποῖον οἰοσδήποτε συγκρινόμενος δέν δύναται ν' ἀποκληθῆ κατηγητής. (Ματθ. κγ' 9). Πράγματι δέ, καί μόνον πρόχειρον καί ταχύ βλέμμα ἐπὶ τῆς εἰκόνος τοῦ Κυρίου, ὅπως ἐμφανίζουσι ταύτην εἰς ἡμᾶς τά Εὐαγγέλια, ἐξαρκεῖ διά νά παρουσιάσῃ τά ἔκτακτα καί μοναδικά χαρακτηριστικά τοῦ τελείου καί ἀπαραιμίλλου κατηγητοῦ, περί τοῦ ὁποίου ἐλέχθη καί ἐξακολουθεῖ νά ἰσχύῃ, ὅτι «οὐδέποτε οὕτως ἐλάλησεν ἄνθρωπος, ὡς οὗτος ὁ ἄνθρωπος». (Ἰωάν. ζ' 46). Ἀσθενέστατα σκιαγραφοῦντες ἀπαριθμοῦμεν τά κυριώτερα τῶν χαρακτηριστικῶν τούτων».

Π.Ν. Τρεμπέλα Κατηχητική σελ. 330,331.

Ἡ συνέχεια εἰς τό ἐπόμενο μάθημα.

Ἀπό τό κατηχητικόν βοήθημα τοῦ Ἀρχιμανδρίτου π. Δανιήλ
Ἀεράκη: «Χειραγωγία Χριστοῦ» σελ. 239

Λειτουργική ἀγωγή

Ἄς δοῦμε τούς τρόπους τῆς λειτουργικῆς ἀγωγῆς.

1. Ἡ ὀρθόδοξη λατρεία δίνει μεγάλες εὐκαιρίες λειτουργικῆς ἀγωγῆς, καί μάλιστα κατά τόν πιό ἐποπτικό καί ἐπαγωγικό τρόπο. Ἐνας δάσκαλος, γιά νά διδάξει ἐποπτικά ἓνα μάθημα στά παιδιά, εἶναι ἀνάγκη νά προμηθευτεῖ τόσα καί τόσα πράγματα: χάρτες, ὄργανα, μηχανήματα κ.λ.π. Ἐνῶ ὁ κατηχητής, προκειμένου νά διδάξει λειτουργικό μάθημα, ἔχει ἔτοιμο τό ἐποπτικό ὑλικό. Ὁλόκληρος ὁ ναός καί τά ἀντικείμενά του εἶναι μέσα ἐποπτικῆς διδασκαλίας.

Στήν ὀρθόδοξη λατρεία ἔχουμε αἰσθητά σημεῖα, πού μ' αὐτά νοοῦμε τίς ὑπεραισθητές, τίς οὐράνιες πραγματικότητες.

Ὅπως ὁ ἄσαρκος Λόγος τοῦ Θεοῦ σαρκώθηκε «συγκαταβαίνων τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων», ἔτσι καί στήν ὀρθόδοξη λατρεία τά ἄυλα καί πνευματικά σαρκοῦνται κατά κάποιον τρόπο μέ ὅλα τά αἰσθητά σημεῖα. Ἱερές εἰκόνες, ἱερά σκεύη, ἱερά ἀντικείμενα, ἱερά βιβλία, ὅλα ὅσα βρίσκονται μέσ' στόν ὀρθόδοξο ναό εἶναι εἰκόνες τῶν οὐρανίων πραγμάτων.

Ἐποπτικό ὑλικό ἔχουμε ἔτοιμο γιά λειτουργική διδασκαλία. Εἶναι ὁ ναός. Καί στό σημεῖο αὐτό θά τονίσουμε, πώς ἰδανικός τόπος γιά τό μάθημα τοῦ κατηχητικοῦ σχολείου, τουλάχιστον τοῦ κατωτέρου, εἶναι ὁ ναός. Μέσ' στήν ἱερή ἀτμόσφαιρα τοῦ ναοῦ τά παιδιά ζοῦν κατανυκτικώτερα τήν ὥρα τοῦ μαθήματος. Ἐπειδή ὁμως στούς ναούς τῶν πόλεων δέν ὑπάρχει ἡ

ἀπαιτούμενη ήσυχία, γι' αυτό ἀναγκαζόμεθα νά κάνουμε τό κατηχητικό μέσα σέ ειδικές αθουσες. Στό ναό ἄλλοτε μπαινοβγαίνουν προσκυνητές τήν ὥρα τοῦ μαθήματος, ἄλλοτε οἱ ἱερεῖς ὀρίζουν δυστυχῶς μυστήρια τήν ὥρα τοῦ μαθήματος, ἄλλοτε ἐπίτροποι καί νεωκόροι προκαλοῦν θόρυβο, κι ἔτσι ἀποδεικνύεται ἀκατάλληλος ὁ χῶρος τοῦ ναοῦ γιά κατηχητικό μάθημα. Εἶναι δυνατόν ὅμως νά χρησιμοποιεῖται ὁ ναός, ὅταν πρόκειται νά διδάξουμε θέματα ἀφορῶντα στή θ. λατρεία.

Κι ὄχι μόνον ὁ τόπος ὑποβοηθεῖ στή λειτουργική ἀγωγή τοῦ μαθητοῦ, ἀλλά καί ὁ χρόνος, ἡ κατάλληλη μέρα καί ὥρα. Ἡ Κυριακή εἶναι ἀπ' αὐτῆς τῆς πλευρᾶς ἡ πιό κατάλληλη μέρα. Βέβαια στίς πόλεις πολλά ἐμπόδια ὑπάρχουν γιά τό μάθημα κατά Κυριακή. Πολλοί γονεῖς παίρνουν τά παιδιά τους καί πηγαίνουν ἐκδρομές, ἱερεῖς δέν διευκολύνουν στό νά γίνεται μάθημα τήν Κυριακή κ. ἄ. Παρ' ὅλα αὐτό τό ἰδεῶδες γιά τά μικρά παιδιά εἶναι νά γίνεται τό μάθημα Κυριακή.

Κυριακά λέγονταν τά πρῶτα κατηχητικά σχολεῖα στή νεώτερη Ἑλλάδα καί Κυριακά πρέπει νᾶναι. Μέσα στά ἱερά καθήκοντα τῆς ἡμέρας τῆς Κυριακῆς πρέπει νά τοποθετοῦνται. Καί σάν Κυριακό τό κατηχητικό συνδέεται μέ τή λειτουργία τῆς Κυριακῆς. Ὁ κατηχητής κάνοντας τό μάθημα μετά τή θ. λειτουργία βρίσκει τήν εὐκαιρία νά ρωτήσῃ τά παιδιά μερικά πράγματα σχετικά μέ τή λειτουργική ζωή. Π.χ. -Τί Κυριακή ἔχουμε σήμερα; (Τελώνου καί Φαρισαίου, Ἀπόκρεων, Ὁρθοδοξίας, Σταυροπροσκυνήσεως κ.λ.π.). -Τί Ἀπόστολος καί Εὐαγγέλιο διαβάστηκε στήν ἐκκλησία; -Ποιός ἅγιος γιορτάζει; -Πόσα παιδιά ἐκκλησιάστηκαν; κ.τ.λ. Κι ὁ διος συμπληρώνει ὅ,τι τά παιδιά δέν γνωρίζουν.

2. Γιά τή λειτουργική ἀγωγή θά πρέπει νά ἀφιερώνονται καί ὠρισμένα ειδικά μαθήματα. Δέν ἐννοῶ μαθήματα ξερά, ὅπως εἶναι τά μαθήματα τῆς Λειτουργικῆς, πού κάνουν τά παιδιά

στά σχολεία, όπου μαθαίνουν μηχανικά και αποστηθίζουν τά ἄμφια τοῦ ἱερέα καί τοῦ ἐπισκόπου ἢ τά ἱερά σκεύη. Ὅχι τέτοια μαθήματα. Κι αὐτά βέβαια θά τά μάθει τά μάθει τό παιδί, ἀλλά μέσα στά πλαίσια ἑνός ζωντανοῦ λειτουργικοῦ μαθήματος. Μιά περιγραφή ἀπ' τίς ἀγάπες καί τίς συνάξεις τῶν πρώτων χριστιανῶν, ἢ ἀπ' τή ζωή τῶν κατακομβῶν, ἢ ἀπ' τίς μεγαλόπρεπες λειτουργίες τοῦ Βυζαντίου μέσ' τήν Ἁγία Σοφία, ἢ ἀπ' τήν κατανυκτική ζωή τοῦ Κρυφοῦ σχολειοῦ, καί ἀπ' ἄλλες πολλές σχετικές σκηνές τῆς ἐκκλησιαστικῆς μας ἱστορίας, δίνει πολλές ἀφορμές γιά λειτουργική ἀγωγή.

Μήν ξεχνᾶμε δέ, ὅτι τότε μόνο θ' ἀποκτήσουμε χριστιανούς μέ βαθειά λειτουργική, μυστηριακή ζωή, ὅταν τοὺς μνήσουμε στήν ἀπλότητα καί κατάνυξη τῆς πρώτης Ἐκκλησίας. Καλά εἶναι καί τά ὀλόχρυσά ἱερά σκεύη· καλές καί οἱ χρυσοῦφαντες ἱερατικές κι ἀρχιερατικές στολές· καλά καί τά μεγαλόπρεπα βυζαντινά μέλη· ἀλλ' ὑπάρχει ὁ μέγας φόβος, μέσα σ' αὐτά νά χαθοῦν ἡ ἀπλότητα, ἡ ταπείνωση, ἡ κατάνυξη, τό ἱερό δέος. Ἀπό μία ἀγάπη πρὸς τή λατρεία καί δι' αὐτῆς πρὸς τόν Κύριο τῆς δόξης ἔγιναν ὅλα αὐτά. Ἀλλά σήμερα χρησιμοποιοῦνται ἀπό πολλοὺς μόνο γιά ἐπίδειξη. Καί τά μικρά παιδάκια εἶναι σέ θέση νά τό ἀντιληφθοῦν αὐτό. Γι' αὐτό ἡ διδασκαλία μας σχετικά μέ τή μυστηριακή ζωή θάχει σάν πρότυπο τήν κατανυκτική λειτουργία τῆς πρώτης Ἐκκλησίας, ὄχι τίς πομπώδεις τελετές τῶν μετέπειτα χρόνων.

3. Ἐκτός ἀπό τά εἰδικά μαθήματα, ἡ λειτουργική ἀγωγή γίνεται καί εὐκαιριακά. Τόσες εὐκαιρίες μᾶς δίνει τό ὀρθόδοξο ἑορτολόγιο. Ὁ κύκλος τῶν ἑορτῶν εἶναι εὐκαιρίες γιά τόν καθηγητή νά πεῖ δυό λόγια στήν ἀρχή ἢ στό τέλος κάθε μαθήματος. Ἐτσι θά τοὺς πεῖ πότε μπαίνουμε στό Τριώδιο, πότε μπαίνουμε στή Μεγάλη Σαρακοστή, πότε λέγονται οἱ Χαιρετισμοί καί πῶς χωρίζονται σέ στάσεις, πότε ἔχουμε Ψυχοσάββατο,

πότε εἶναι τοῦ Μεγάλου κανόνος, ποιές εἶναι οἱ Κυριακές τοῦ Τριωδίου, ποιές τοῦ Πεντηκοσταρίου, πότε νηστεύουμε κ.λ.π.

4. Ἐνας ἄλλος τρόπος λειτουργικῆς ἀγωγῆς εἶναι οἱ ὕμνοι τῆς Ἐκκλησίας. Πολλή συζήτηση γίνεται πάνω στό θέμα:

Ἐπισημασθέντες ὅτι ὕμνοι ἐκκλησιαστικοί ἢ τραγούδια νά λέγονται στά Κατηχητικά; Ὑπάρχουν πολλοί, πού δέν θέλουν ν' ἀκούγονται τραγούδια στά Κατηχητικά. Εἶναι, λένε, προτεστάντικα, κοσμικά, δέν ἐπιτρέπεται νά λέγονται σέ ὀρθόδοξα κατηχητικά σχολεῖα.

Ἐχουμε τέτοιο ὕμνολογικό πλοῦτο, ὥστε δέν κάνει νά δανειζόμαστε ἀπ' τήν κοσμική ποίηση τραγούδια. Καί μερικοί μάλιστα ἀπαγορεύουν τελείως τά τραγούδια στά κατηχητικά!...Κι ἀντίθετα, ὑπάρχουν ἄλλοι, πού ὑποτιμοῦν τελείως τό ὕμνολόγιο τῆς Ἐκκλησίας καί λένε: Τά παιδιά θέλουν τραγούδια, δέν θέλουν μουρμουρίσματα. Θέλουν ἐνθουσιώδη ἐμβατήρια, δέν θέλουν θρηνωδίες. Θέλουν τραγούδι στή γλώσσα τους, ὄχι ἀκατάληπτους σέ περιεχόμενο ὕμνους...

Νομίζω πώς κι οἱ δύο θέσεις εἶναι ἀκραῖες. Τό ὅτι οἱ ὕμνοι τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἀπείρως ἀνώτεροι ἀπ' τά νεώτερα χριστιανικά τραγούδια σέ κάλλος, σέ ρυθμό, σέ περιεχόμενο καί πρό παντός σέ πνευματικό βάθος καί θεολογία, καμμιά ἀμφιβολία. Οἱ ὕμνοι παρουσιάζουν τήν πραγματικότητα: Ἄμαρτία, μετάνοια, σωτηρία. Ἐνῶ στά τραγούδια πολλές φορές ἐπικρατεῖ τό ρομαντικό στοιχεῖο, παρουσιάζεται σ' αὐτά μιά ἰδανική κατάσταση, πού κρύβει μέσα καί τόν ἀνθρώπινο ἐγωισμό.

Παρά ταῦτα ὁμως ἡ παιδική καί νεανική ψυχὴ θέλει καί τό ἐμβατήριο καί τό τραγούδι τοῦ ξεσηκωμοῦ, τῆς χαρᾶς, τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, τῆς ἀγίας ἐπανάστασης. Μήν ξεχνᾶμε, πώς ὅλες οἱ νεανικές ὀργανώσεις πολιτικῶν ἰδεολογιῶν, καί μάλιστα οἱ μαρξιστικές καί κομμουνιστικές, χρησιμοποιοῦν εὐρύτατα τή μουσική καί τό τραγούδι. Γιατί λοιπόν ἐμεῖς δέν θά χρησιμοποιήσουμε καί τή νεώτερη χριστιανική ποίηση καί τήν ὡραία

μουσική για να δημιουργήσουμε ιερά συναισθήματα στα παιδιά και να τα ξεσηκώσουμε σε ιερούς αγώνες;

Μπορούμε λοιπόν να χρησιμοποιούμε τό τραγούδι στό Κατηχητικό. Άλλ' όχι μόνο τραγούδι. Οί ύμνοι τῆς Ἐκκλησίας, καί μάλιστα μερικοί πού λέγονται συχνά κι ἔχουν βαθύτατο θεολογικό περιεχόμενο, πρέπει νά γίνουν κτῆμα τῶν κατηχητοπαίδων. Τό «Φῶς ἰλαρόν...» τοῦς Ἑσπερινοῦ, Ἡ δοξολογία τοῦ ὄρθρου, ὁ «Μονογενῆς Υἱός...» καί τό «Εδομεν τό φῶς τό ἀληθινόν...» τῆς θ. λειτουργίας καί ἄλλοι εὐκαιριακοί ύμνοι, ὅπως τό «Τῆ Ἑπερμάχῳ...», «Τήν ὠραιότητα τῆς παρθενίας σου...», «Εὐλογητός εἶ, Χριστέ ὁ Θεός...», «Σταυρός ὁ φύλαξ πάσης τῆς οἰκουμένης...», καί τό ἀπολυτίκιο τοῦ Ναοῦ, νά μερικοί ύμνοι πού μποροῦν τά παιδιά νά διδαχτοῦν, ὄχι μόνο τό μέλος, ἀλλά καί τό νόημά τους.

Ἡ συνέχεια καί τό τέλος εἰς τό ἐπόμενο μάθημα.